

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 11. února 2020 ve věci č. 82968/17 – *Šeiko proti Litvě*

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že uložením srážek ze starobního důchodu ve výši přibližně 20 % na úhradu nemajetkové újmy, kterou stěžovatelka svou trestnou činností přivodila poškozeným, nedošlo k porušení jejího práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

I. Skutkové okolnosti

V prosinci 2014 byla stěžovatelka shledána vinnou ze spáchání trestného činu, jehož podstatou bylo soustavné obtěžování sousedů prostřednictvím podávání nedůvodných stížností na policii a orgány sociálněprávní ochrany dětí po dobu delší jednoho roku. Sousedka stěžovatelky a její nezletilé dítě v důsledku jejího jednání trpěly posttraumatickou stresovou poruchou a depresemi. Stěžovatelce byl uložen podmíněný trest odnětí svobody v délce dvou a půl roku, zákaz styku s poškozenými a povinnost uhradit jim náhradu vzniklé nemajetkové újmy ve výši 5 908 eur. Jelikož tuto povinnost stěžovatelka dobrovolně neplnila, soudní vykonavatel obstavil část jejího pozemku o velikosti 0,06 hektaru a nařídil správě sociálního zabezpečení, aby začala provádět srážky z jejího měsíčního starobního důchodu. Tyto srážky se pohybovaly mezi 20,24 a 24,64 eur, přičemž starobní důchod stěžovatelky činil 123,21 eur.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelka namítala, že srážky odpovídající jedné pětině jejího důchodu, který nedosahuje ani třetiny minimální mzdy a který jí sloužil k uspokojování základních životních potřeb, představuje nelidské či ponižující zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy. Soud námitky stěžovatelky kvalifikoval odlišně a věc se rozhodl posuzovat z pohledu práva na pokojné užívání majetku chráněného článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

Mezi stranami nebylo sporné, že prováděním srážek ze starobního důchodu stěžovatelky došlo k zásahu do jejího práva na ochranu majetku. Soud dále připomněl použitelné obecné zásady. Jakýkoli zásah do práva na pokojné užívání majetku je přípustný pouze za podmínky, že je stanoven zákonem (*Lekić proti Slovinsku*, č. 36480/07, rozsudek velkého senátu ze dne 11. prosince 2018, § 93). Zasahování orgánů veřejné moci, má-li být ospravedlnitelné, musí dále sledovat legitimní cíl v obecném zájmu. V neposlední řadě musí být nastolen rozumný vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a cílem, jehož má být dosaženo (*G.I.E.M. S.R.L. a ostatní proti Itálii*, č. 1828/06, rozsudek velkého senátu ze dne 28. června 2018, § 293). Aby byla spravedlivá rovnováha nastolena, nesmí být dotčena osoba nucena nést nepřiměřeně tíživé individuální břemeno (*Fábián proti Maďarsku*, č. 78117/13, rozsudek velkého senátu ze dne 5. září 2017, § 29).

Soud předně nesouhlasil s názorem stěžovatelky, podle které nebyly srážky ze starobního důchodu v souladu se zákonem. Je pravda, že podle příslušných ustanovení zákona byla částka nedosahující minimálního měsíčního příjmu označena za nezabavitelnou, čili obecně nemohla být postižena srážkami. Avšak podle ustálené judikatury soudů byla z tohoto pravidla připuštěna výjimka v případě náhrady újmy na zdraví, což byl případ stěžovatelky, a to od 20 do 50 % důchodu. Zásah měl tedy oporu v platném právu, jak bylo v rozhodné době soudy vykládáno. Dle Soudu nebylo dále pochyb o tom, že zásah do práv stěžovatelky sledoval legitimní cíl spočívající v ochraně zájmů obětí trestných činů. K přiměřenosti zásahu Soud připomněl, že mu nepřisluší nahrazovat vnitrostátní orgány v hodnocení a přezkumu výše peněžních dávek přiznávaných v rámci národního systému sociálního zabezpečení (*Larioshina proti Rusku*, č. 56869/00, rozsudek ze dne 23. dubna 2002). Na rozdíl od citované věci si však stěžovatelka sama zavinila srážky z důchodu svým protiprávním jednáním, když bez pádných

důvodů obtěžovala sousedy. V projednávané věci přitom nejde o trvalou a úplnou ztrátu nároku na sociální dávku ani snížení její výše, ale o srážky povolené po jasně stanovenou dobu, než stěžovatelka splatí soudem přiznanou náhradu újmy na zdraví poškozených (srov. *Fábián proti Maďarsku*, cit. výše, § 74 a 76). Soud si byl vědom, že celkové příjmy stěžovatelky nebyly nijak vysoké. Nepodařilo se jí však objasnit, v čem konkrétně spočívalo její utrpení spojené s dočasným snížením příjmu. Vláda navíc poukázala na to, že stěžovatelka byla kromě starobního důchodu příjemkyní několika dalších sociálních dávek, na které se srážky nevztahovaly (příspěvek na bydlení, na vodné a příležitostně i na stravování). Provádění srážek tak stěžovatelku neponechávalo zcela bez prostředků na uspokojování základních životních potřeb. Soud vzal v potaz i vlastnictví 0,06 hektaru půdy, kterou soudní vykonavatel sice zabavil, ale neprodal. Stěžovatelka tak mohla učinit, čímž by získala prostředky k zaplacení dluhu.

Dle Soudu tedy zásah do práv stěžovatelky nedosáhl takové intenzity, aby pro ni znamenal nepřiměřeně tíživé břemeno, které by vedlo k vychýlení spravedlivé rovnováhy mezi jejím právem na ochranu vlastnictví a zájmy obětí trestné činnosti. K porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě tedy nedošlo.